

Exempel på observation

1

Jag gjorde en ostrukturerad, icke deltagande observation (Bell, 2005, s. 188). Bell beskriver i sin bok ostrukturerad observation som något man tillämpar när man har en klar uppfattning om syftet med observationen men inte är helt på det klara med detaljerna. Eftersom jag tyckte mig ha ett klart syfte valde jag detta sättet att göra observation. (Bell, 2005, s. 188). Mitt syfte var för det första att studera kommunikationen mellan läraren och eleverna (en elev) och för det andra att prova på att göra en observation men exakta detaljer hade jag inte helt klart för mig.

Jag ville observera hur många gånger under en musiklektion i grupp läraren kommunicerar med en specifik elev, i det här fallet en slumpmässigt utvald elev och hur många gånger denna elev kommunicerar med läraren. Jag valde att observera all verbal kommunikation samt eventuell kroppskontakt (då läraren kanske tar i eleven för att exempelvis visa: Här ska du stå!) och tecken (för att till exempel visa eleven att han/hon ska vara tyst). Detta ville jag titta på eftersom jag framför allt vill ta reda på huruvida man som musiklektör ger alla i gruppen lika mycket uppmärksamhet under lektionens gång. En fortsättning på denna observation skulle naturligtvis vara att göra ytterligare en men då fokusera på lärarens kommunikation med en annan elev eller helst med flera olika elever.

Jag ville också se hur många frågor som ställdes under lektionens gång. Detta mest för att jag även ville fokusera på något som gällde hela gruppen och inte bara en elev. Det var väldigt svårt och jag fick koncentrera mig ganska mycket för att få med allt och då jag sedan valde att göra en ytterligare observation med en mellanstadiekör, fokuserade jag enbart på hur många frågor som ställdes under lektionens gång. Både från läraren och eleverna. Det var då intressant att jämföra med den första gruppens resultat. Mellanstadiekören hade samma lärare som barnen i åk 1 hade i musik.

Läraren visste varför jag var där men inte vad jag skulle observera. Barnen visste att jag var där för att "titta på" men visste naturligtvis inte att jag gjorde en observation eller precis vad jag skulle titta på.

Resultat

Musikundervisning med klass 1, kl. 13.00-13.40:

Hur många gånger under lektionens gång läraren kommunicerar med Oliver (som egentligen heter något annat) och hur många gånger han kommunicerar med henne, tilltal, frågor, handuppräkring.

Tid

Läraren

Oliver

13:00	x	
13:01		x
13:05	x	
13:06		x
13:06	x	
13:20	x	
13:21	x	
13:25	x	
13:28	x	
13:30	x	
13:33	x	
13:34	x	
13:37		x
13:38	x	

Summa: 11 3

Hur många frågor som ställdes då klass 1 hade musiklektion:
Här har jag endast noterat antal och inte exakt klockslag.

Läraren ställde 22 frågor och eleverna ställde 16 frågor.

Mellanstadiekör, kl. 14:20-14:50:
Läraren ställde 4 frågor och eleverna ställde 5 frågor.

Reflektion

Det hade varit intressant att fortsätta att observera ytterligare en lektion men då fokusera på kommunikationen mellan läraren och ett annat barn. Då hade jag kunnat jämföra de båda resultaten. Jag har ännu inte visat resultatet för läraren och det ska bli intressant och se om hon var medveten om att hon kommunicerade med enbart Oliver 11 gånger och att han kommunicerade med henne 3 gånger.

När det gäller resultatet av observationen med hur många frågor som ställdes skiljer de båda lektionerna sig något åt. Detta beror säkert delvis på att den första lektionen var något längre än den andra men också på att det var en musiklektion och den andra en körrepetition. Det jag också tror kan bero på skillnaden är barnens ålder. Barnen i åk 1 hade betydligt fler frågor än

barnen i mellanstadiekören och eftersom det var en musiklektion ställde läraren också fler frågor. Under körrepetitionen övade de stämmor och sjöng betydligt mer än de pratade.

Jag tror att jag har lärt mig en hel del på att göra en observation, det var svårare än jag trodde och jag kanske har blivit mer medveten om att saker inte alltid är som jag uppfattar de eller som andra uppfattar de. Trots att man kanske gör allt för att vara så neutral som möjligt, är det oundvikligt att man lägger in sina egna tolkningar i det man observerar. (Bell, 2005, s. 188).

2

Introduktion

Jag gjorde en observationsstudie där jag tittade på hur mycket av tiden på en sånglektion som gick åt till att tala respektive sjunga. Jag gjorde också en ungefärlig uppskattning på vem som pratade mest, läraren eller eleven. Jag har skrivit rubriker som jag döpt till elev ett, två och tre. Där presenterar jag fakta om observationen och därefter kommer resultat och slutsatser som jag har dragit av denna studie.

Genomförande

Jag har under ett tillfälle observerat tre elever som hade enskilda sånglektioner. Observationen ägde rum på XXX och observationen var en öppen observation. Jag var en passiv observatör d v s en observatör som deltagare (Einarsson & Hammar Chiriac, 2006, s. 25-27) vilket innebar att jag inte deltog i undervisningen, utan jag satt på en stol tyst och observerade. Jag undersökte då hur mycket av tiden på varje lektion som gick åt till att prata och hur mycket som gick åt till att sjunga. Detta gjorde jag genom att ta tid när de började och slutade prata. Jag lade ihop alla tider som jag fått ihop på varje lektion och drog av summan ifrån lektionstiden. På så sätt fick jag fram hur stor del som gick åt till prat på lektionerna. Jag observerade också hur mycket läraren talade i förhållande till eleven. Detta skedde genom att jag försökte göra en uppskattning utifrån min upplevelse på lektionerna. Läraren var informerad om att jag skulle komma, men eleverna var inte meddelade i förväg.

Elev nr 1

En man som är ca 30 år gammal med stämbandsinflammation. Lektionen blir därför kortare. Eleven och läraren pratar ungefär lika mycket. När jag lagt ihop alla summor så fick jag fram att de pratade 7.30 min av en 20 minuters lektion. Det är ca 30% som går åt till prat.

Elev nr 2

En kvinna som är mellan 20 och 25 år gammal. Eleven kommer femton minuter sent. Lektionstiden blir kortare. Läraren pratar något mer än eleven. Här får jag fram att tiden för tal är 13.6 min av en 30 minuters lektion. Det är alltså ungefär 50% av lektionen som upptas av tal.

Elev nr 3

En kvinna som är mellan 25 och 30 år gammal. Lektionen är sin fulla tid. Eleven och läraren pratar ungefär lika mycket. Här har lektionen sin fulla tid vilket är 45 minuter. Av dessa minuter pratas det 22,3 min. Det är ca 50% av lektionen samma som det tidigare exemplet som upptas av prat.

3

Bakgrund

En av de saker en lärare ägnar sig åt i stor utsträckning under lektionerna, är att besvara elevers frågor. Jag tror att dessa svar ofta ligger till stor grund för elevens syn på sin egen kunskap och på vad som är rätt eller fel. Svaren fungerar ofta mer som bekräftelse eller kvitto på att eleven faktiskt redan lärt sig någonting rätt, än som faktisk information eller upplysning om någonting nytt.

Med bakgrund av detta kan man antaga att lärarens svar på elevernas frågor kan ligga till avgörande grund för motivation och lust till att lära. Här kan även antagas att lärare generellt får besvara fler frågor än många andra yrkeskategorier och att det i sig kan vara något som är påfrestande på många sätt. Då detta verkar intressant att titta på och jag själv är musiklehrare, har jag valt att studera hur en musiklehrare svarar på frågor under en praktisk spellektion.

Metod

Två kategorier av svar togs fram; 1. Svar på frågor av ja- och nejkaraktär 2. Svar på frågor av informationssökningkaraktär. Då studien skulle göras med hög grad av struktur togs ett observationsschema fram (jmf. Bell, 1993, s.145-148; Einarsson & Hammar Chiriac, 2002, s.118;). Detta innehöll två stora kolumner för de två kategorierna, varav den för ja- och nejsvar delades in i en spalt för ja och en för nej. I dessa tre kolumner kunde nu streck sättas för varje svar från läraren under lektionen.

Lektionen som skulle observeras var en musiklektion där eleverna individuellt övar och lär sig spela olika instrument och läraren går runt och hjälper, instruerar och lyssnar på resultatet. Då eleverna befinner sig i flera olika mindre rum under sådana lektioner, krävdes att jag som observatör var rörlig och hela tiden kunde följa läraren för att kunna uppfatta dennes svar på frågor. Man skulle kunna säga att jag i detta fall befann mig i gränslandet mellan fullständig observatör och observatör som deltagare (jmf. Einarsson & Hammar Chiriac, 2002, s. 115).

Både läraren och eleverna var informerade om att en observationsstudie skulle göras och att jag så gott det gick skulle behandlas som icke närvarande. Dock hölls ämnet för observationen hemligt då vetenskapen om det säkerligen skulle påverka resultaten. Vidare valdes en lektion med en klass jag känner sedan tidigare, vilket skulle minska otryggheten i att ha en främmande, knäpptyst, antecknande observatör som en skugga på sin lärare hela tiden, och mer likna en ordinär lektionssituation. Klassen hette xx.

Lektionen var 75 minuter lång och materialet som användes för studien var observationsschemat, penna och smidiga och tysta rörelser.

Resultat

Svar på frågor av ja- och nejkaraktär	
JAKANDE	37
NEKANDE	22
Svar på frågor av informationssökningskaraktär	33
Totalt antal svar	92

Ja 40% Nej 24% Info 36% av alla svaren. Ja 63% Nej 37% av ja- och nejsvaren

Diskussion och tolkning

Av resultatet att döma kan man säga att av dom frågor läraren fick under lektionen, besvarades mestadels frågor av ja- och nejkaraktär (64%). Av dessa tenderade läraren att svara jakande (63%). Detta kan tolkas å ena sidan;

som att elevernas frågor av denna sort ofta är ett sätt att få ett bifall av jakande karaktär som bekräftar att det dom lärt sig är korrekt. Det innebär alltså att eleverna tenderar att ställa en ja- och nejfråga då svaret förväntas vara ett ja.

Å andra sidan;

som om att läraren fördrar att svara bifallande jakande för att uppmuntra och stärka eleverna i sitt lärande.

För att försöka fastställa detta kan man gå vidare med denna studie genom att ta hänsyn till fler faktorer. Här vet vi ingenting om vilka och hur många frågor läraren fick egentligen, om denne föredrog att svara på frågor i en viss kategori, hur det jakande eller nekande svaren från läraren följs upp, etc. Det kan ju vara så att ett jakande svar efterföljs av vidare instruktioner som i själva verket vittnar om att svaret på den första frågan egentligen skulle ha varit nej. Detta är ju något som kan förvirra eleverna och på så vis hämma inläringen. Det är något jag kan koppla till min egen undervisning då jag ofta försöker vara bejakande på en fråga som kräver ett nekande svar, för att bibehålla elevens intresse och uppmärksamhet till att ta in den korrigerande informationen.

En annan reflektion från resultatet är den stora mängd frågor läraren har att ta ställning till under en lektion. Här var det i snitt ca 1,2 frågor i minuten som besvarades och om man då lägger till de frågor som inte hann besvaras blir det en ganska rejäl mängd. Om man vidare tänker att detta följer samma trend hela dagen, 5 dagar i veckan är det inte konstigt att vi lärare kan bli lite trötta på helgerna!

Denna observationsstudie kunde ha genomförts på ett sätt som varit mer neutralt för eleverna och läraren och således påverkat resultat mindre. Det hade varit att fästa dold ljudupptagningsutrustning på läraren. Det hade dock då varit uppenbart för läraren att det hela hade någonting med dennes röst och ljud att göra och kanske inte varit lika ovetande som att bara bli iaktagen av någon med papper och penna. Det hade också varit svårare att urskilja dom olika typerna av svar då man inte lika tydligt skulle höra frågorna från den gömda mikrofonen.

Litteratur

Bell, J. (1993). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Einarsson, C. & Hammar Chiriak, E. (2002). *Gruppservationer. Teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

